

O fraszkach

WACŁAW POTOCKI

O fraszkach

Spowiedałem¹ się księdzu na jubileuszu
Fraszek swoich. Ledwo to dójdzie jego uszu,
Upewnił mię² po śmierci za nie czyścem długim.
Skrupulat to. Znowu się spowiedam przed drugim.
Aż ten baje³ o piekle. Tam do kata, rzekę,
Wolę, że się oczyszczę, niżeli upiekę.
Więc wróciwszy do domu na onę⁴ pokutę,
Każę sobie założyć na kominie hutę⁵.
Jeszcze się z nimi żegnam, ba, i nie bez żalu,
Nim je na swoje miejsce wyprawię do palu⁶.
Aż mój stary przyjaciel we drzwi zakolące.
Do takiejli zniewagi twoje przyszły prace?
Nie czyn tego, Wacławie! o Muzy gra chodzi.
Wierzcie mi, żeć to u nich na potym zaszkodzi.
Z początku świata były fraszki, były żarty,
Byle w nich Bóg miał pokój. Czyli twoje karty
Treny tylko a wojny? Wiesz, że raz pogodno,
Drugi dżdżysto; raz ciepło, a drugi raz chłodno;
Raz dniem, drugi raz nocą niebo świat przeplata.
Podobała się Bogu taka alternata⁷.
W twych księgach (bodaj ten mnich i z swoją przestroga!)
Przy poważniejszych rzeczach fraszki ujść nie mogą?
Sławnym wierszem z żabami Homer⁸ wojny mysze,
Nikczemnego komara Wirgiliusz⁹ pisze.
Czytałeś Klaudjusza w uczonym Senece¹⁰?
Synezjusz¹¹ łysinę, Plutarch¹² tak dalece

Poezja, Grzech, Książd,
Spowiedź

Żart, Zabawa

¹spowiedałem (daw.) — dziś popr.: spowiadałem. [przypis edytorski]

²mię (starop.) — dziś popr.: mnie. [przypis edytorski]

³bajać — opowiadać niestworzone historie, fantazjować. [przypis edytorski]

⁴onę (starop.) — dziś: tę. [przypis edytorski]

⁵huta — stos drzewa na opał. [przypis redakcyjny]

⁶pal — spalanie. [przypis redakcyjny]

⁷alternata — odmiana. [przypis redakcyjny]

⁸Homer — najstarszy grecki poeta, wędrowny śpiewak, twórca dwóch ważnych dzieł: *Iliady* i *Odysei*. Ponadto uważa się go za autora poematu heroikomicznego *Batrachomyomachii*, czyli „wojny żabio-mysiej”. [przypis edytorski]

⁹Wirgiliusz — Wergiliusz (Publius Vergilius Maro, 70–19 p.n.e.) był jednym z najwybitniejszych twórców rzymskich, napisał *Eneidę*. Uznawany jest również za twórcę poematu *Komar*. [przypis edytorski]

¹⁰Seneka — Seneka Młodszy (Lucjusz Anneusz Seneka, 4 p.n.e.–65 n.e.) był rzymskim pisarzem, poetą, retorem oraz przede wszystkim filozofem — wyznawcą stoicyzmu. Napisał satyrę *Udnyienie boskiego Klaudjusza*. [przypis edytorski]

¹¹Synezjusz — Synesius z Cyreny (ok. 373–413) był filozofem, poetą, ojcem Kościoła, biskupem. Napisał m.in. *Pochwałę łysin*. [przypis edytorski]

¹²Plutarch — Plutarch z Cheroni (ok. 50–125) był greckim filozofem, historykiem, moralistą. Najbardziej znany z autorstwa żywotów sławnych ludzi starożytnej Grecji i Rzymu. [przypis edytorski]

Świerczka chwali, Heinsius¹³, niżeli ci¹⁴ zdrowszy
W rozumie chrześcijanin, księgę pisał o wszy;
Wielką Naso¹⁵ miłości część swych rymów święci.¹⁶
Czytają i ludzie to oddają pamięci,
Co my żartem piszemy; chociaż nas stąd winią,
Toż sami księża, prawda, że nie wszyscy, czynią.
Żdźbła nam wyjmują, sami w oku mając kłody,
Bez małaby nie lepiej sobie radzić wprzód.
Szkoda palić, lecz, wedle najpierwszej spowiedzi,
Niech przeczyści i niechaj autor je przecedzi.
Precz pługawe paskwile¹⁷, precz przymówki głupie...
Acz¹⁸ dziś ludzie na słowa połykają ślinki;
Pewnieć ich nie zawstydzą najgorsze uczynki.
Dałem sobie rozradzić; czemubyśmy radzi,
Wskok słuchamy; próżno się na racyje sadzi¹⁹.

Literat

¹³Heinsius — Daniel Heinsius (1580–1655) był holenderskim filologiem, poetą, profesorem uniwersytetu w Lejdzie. Pisał po łacinie oraz w języku ojczystym. Napisał żartobliwą *Pochwałę wszy*. [przypis edytorski]

¹⁴niżeli ci — autorzy wymienieni wcześniej (Homer, Wergiliusz, Seneka, Plutarch), którzy byli poganami. [przypis edytorski]

¹⁵Naso — Owidiusz (Publius Ovidius Naso, 43 p.n.e.–18 n.e.) był jednym z najwybitniejszych, ale też ostatnich wielkich rzymskich poetów. Znany głównie z twórczości o tematyce miłosnej. Napisał *Sztukę kochania* oraz *Pieśni miłosne*, a także poemat epicki *Metamorfozy*. [przypis edytorski]

¹⁶Sławnym wierszem z żabami... — Potocki wymienia błahe wiersze znanych autorów: *Wojnę żab i myszy* Homera; *Komara* Wergiliusza; *Klaudiusza* Seneki (satyrę na cesarza Klaudiusza); *Pochwałę łysiny* biskupa Synesjusza; *Świerczka* Plutarcha (co było pomyłką Potockiego); *Pochwałę wszy* skierowaną do ojców żebraków filologa holenderskiego Heinsiusa; wiersze o miłości Owidiusza. [przypis redakcyjny]

¹⁷paskwil — dziś popr.: paszkwil; utwór literacki mający na celu zniesławienie kogoś. [przypis edytorski]

¹⁸acz (starop.) — chociaż. [przypis edytorski]

¹⁹sadzić (starop.) — opierać się. [przypis edytorski]

Wszystkie zasoby Wolnych Lektur możesz swobodnie wykorzystywać, publikować i rozpowszechniać pod warunkiem zachowania warunków licencji i zgodnie z *Zasadami wykorzystania Wolnych Lektur*.

Ten utwór jest w domenie publicznej.

Wszystkie materiały dodatkowe (przypisy, motywy literackie) są udostępnione na *Licencji Wolnej Sztuki 1.3*. Fundacja Wolne Lektury zastrzega sobie prawa do wydania krytycznego zgodnie z art. Art.99(2) Ustawy o prawach autorskich i prawach pokrewnych. Wykorzystując zasoby z Wolnych Lektur, należy pamiętać o zapisach licencji oraz zasadach, które spisaaliśmy w *Zasadach wykorzystania Wolnych Lektur*. Zapoznaj się z nimi, zanim udostępnisz dalej nasze książki.

E-book można pobrać ze strony: <http://wolnelektury.pl/katalog/lektura/potocki-o-fraszkach>

Tekst opracowany na podstawie: Wacław Potocki, *Wiersze wybrane*, wyd. i oprac. Aleksander Brückner, nakł. Krakowska Spółka Wydawnicza, druk. W.L. Anczyca i Spółki w Krakowie, Kraków [1924].

Wydawca: Fundacja Nowoczesna Polska

Publikacja zrealizowana w ramach projektu Wolne Lektury (<http://wolnelektury.pl>). Reprodukacja cyfrowa wykonana przez Bibliotekę Elbląską z egzemplarza pochodzącego ze zbiorów BE. Utwór powstał w ramach "Planu współpracy z Polonią i Polakami za granicą w 2014 roku" realizowanego za pośrednictwem MSZ w roku 2014. Zezwala się na dowolne wykorzystanie utworu, pod warunkiem zachowania ww. informacji, w tym informacji o stosowanej licencji, o posiadaczach praw oraz o "Planie współpracy z Polonią i Polakami za granicą w 2014 r."

Opracowanie redakcyjne i przypisy: Aleksander Brückner, Aneta Rawska, Katarzyna Dug, Magdalena Świątkoń, Marta Niedziałkowska.

Wesprzyj Wolne Lektury!

Wolne Lektury to projekt fundacji Wolne Lektury – organizacji pożytku publicznego działającej na rzecz wolności korzystania z dóbr kultury.

Co roku do domeny publicznej przechodzi twórczość kolejnych autorów. Dzięki Twojemu wsparciu będziemy je mogli udostępnić wszystkim bezpłatnie.

Jak możesz pomóc?

Przekaż 1,5% podatku na rozwój Wolnych Lektur: Fundacja Wolne Lektury, KRS 0000070056.

Wspieraj Wolne Lektury i pomóż nam rozwijać bibliotekę.

Przekaż darowiznę na konto: [szczegóły na stronie Fundacji](#).